

■ ■ ■ Statistikk kan bevise det meste. Når staten skryter og mediene skaper kriser, blir forskere underleverandører til allerede ferdigskrevne fortellinger.

Ministerråd

**MEDIER
KARL-FREDRIK
TANGEN**

Med overskriften «Høy ledighet blant nyutdannede. Humanister og samfunnsvitere sliter mest» formidler Aftenposten at utdannelse ikke er noen garantert vei til suksess. I et søk for å finne oppslaget på nett havnet jeg på Kunnskapsdepartementets hjemmeside. Der var overskriften «Lav arbeidsledighet og høy tilfredshet blant nyutdannede».

Litt overraskende var overskriftene laget på bakgrunn av samme undersøkelse, Kandidatundersøkelsen 2009 fra Nifu Step. En sammenligning mellom rapporten og de aktuelle oppslagene bekrefter at pressen er villig til å ta noen snarveier for å tvinge frem kriseoppdrag. Likevel blir Aftenpostens krisemaksimering vel så sann som departementets skjønning.

Undersøkelsen ser på hvordan nyutdannede med høyere grads utdanning gjør det på arbeidsmarkedet. 89 prosent er i arbeid et halvt år etter avsluttet utdanning. Riktignok har arbeidsledigheten vokst voldsomt, fra 3,9 prosent i 2007 til 6,1 prosent i 2009, men som rapporten sier, synes arbeidsmarkedet «i stor grad å ha greid å nyttegjøre seg av de siste årenes store kandidattall».

Dette får forsknings- og høyere utdanningsminister Tora Aasland til å konkludere med at «høyere utdanning er den beste

medisin mot arbeidsledighet». Med denne konklusjonen tildekker Aasland noen brutale realiteter som tallene fra Nifu peker mot. Mange av de nyutdannede defineres som «mistilpassede». I denne kategorien finner vi de få arbeidsledige, de undersysselsatte (med mindre arbeid enn de ønsker) og dem med irrelevant arbeid i forhold til utdannelsen. Det er disse Aftenposten fanger opp når den forteller om humanister og samfunnsvitere som sliter.

For på linje med forutgående undersøkelser finner vi den høyeste andelen mistilpassede blant humanistene – de som for eksempel har studert, historie, etnologi, litteraturvitenskap eller medievitenskap. Mens snittet er 17,1 prosent, sliter 27,7 prosent av humanistene. Samfunnsfagskandidatene har klatret fra 14,9 prosent i 2007 til 23,2 prosent i 2009. Psykologer regnes blant dem, og har 10,2 prosent mistilpassing, mens mediekandidatene og samfunnsgeografistudentene har 38 prosent mistilpassing og sosialantropologene hele 57 prosent.

Men det er ikke bare når vi går inn i forskjellene innad i dataene at påstanden fra Tora Aasland om utdannelsens frigjørende kraft blir hul. Det statistiske sammenfallet mellom høyere utdanning og lav arbeidsledighet viser ikke årsakssammenheng mellom utdanning og arbeidsledighet. Utdanning og jobbsituasjon kan ha samme bakenforliggende årsak. Den kjente årsakssammenheng går mellom sosial bakgrunn, skolebakgrunn, utdannelsesstype og utdannelseslengde.

Videre viser sosiolog Marianne Nordli Hansens forskning på jurister, som var blant dem med størst vekst i mistilpassing, at det er jurister fra juristfamilier og fra rike familier som får mest akademisk og økonomisk

KAMUFLERER. Med sin konklusjon «høyere utdanning er den beste medisin mot arbeidsledighet» tildekker forsknings- og høyere utdanningsminister Tora Aasland noen brutale realiteter som Nifu-tallene peker mot. Foto: Per Ståle Bugjerde

ut av jusstudiet. Et annet klas-serelatert mønster viser Mari Wigum Frøseth i sin hovedoppgave i sosiologi: Det er i første rekke de som ikke har vokst opp i hjem preget av utdanning eller penger, som velger å studere til siviløkonom på de lavt meritterte studiestedene utenfor Norges Handelshøyskole eller BI.

Dermed er det også grunn til å stille spørsmål ved om hensikten med uttalelsen fra ministeren er å informere dem som trenger råd. John Fredriksen kom inn fra høyre med budskapet «dropp lange utdannelser» til dem som vil gjøre det stort i næringslivet. For de fleste er dette et lite klokt valg. Men det er ikke særlig mye smartere for en fra en fattig ikke-akademisk familie å høre på ministeren og satse på master i medievitenskap.

John Fredriksen, sønn av en sveiser hos NSB, anbefaler andre å gjøre som seg. Tora Aasland, datter av en lege, gjør det samme. I den grad hun når frem, vil sveiserens døtre lure seg selv i årevis mens de studerer utviklingsgeografi, sosialantropologi og folkeminnevitenskap. Der vil de sitte i seminarer ledet av legedøtre som blir blant flertallet som får noe ut av studiene. For dem som mangler nettverket, de sosiale ferdighetene og den ureflekterte

strategiske evnen en privilegert bakgrunn gjerne gir, kan utdanning like gjerne skape skuffelse som sosialmedisinsk trygghet. Vikarjobber og ufaglært helsearbeid er smertefullt for dem som trodde de skulle jobbe i forlag eller med bistand.

«Mann bet hund» er bedre pressestoff enn hunder som biter. Krise på jobbmarkedet er bedre enn harmoni. Når ministeren vil si til verden at utdanning virker som medisin, er det vel egentlig utdannelsespolitikk hun vil skryte av. For de som trenger veiledning, har lite igjen for å støtte seg på et generelt råd om å ta høyere utdanning. Når Aftenposten snur budskapet rundt, er det medie-dramaturgien, og ikke hensynet til rådvill ungdom, som styrer. Men med et lykketreff blir det Aftenposten som dekker informasjonsbehovet der minister Aasland snakker i generelle og kamouflerende termer.

Lærdommen som bør sitte igjen etter Aftenpostens forvringning av undersøkelsen og Aaslands forskjønning av virkeligheten, dreier seg egentlig ikke om utdanning, men om tillit: Hverken den fjerde eller den utøvende statsmakt fortjener utv.

Karl-Fredrik Tangen er førstelektor ved Markedshøyskolen Campus Kristiania.

Navn: Anne Gaathaug
Alder: 44
Stilling: Forlagssjef, Kagge Forlag

PÅ NATTBORDET

– Akkurat nå har jeg manus til en krimroman vi skal utgi, «Se min kjole» av Solveig Rusten.

– **Ender det opp med en blodrød kjole, med en nifs henvisning til «en postmann er min venn»?**

– Det er mye kjoler i sving, men jeg er ikke ferdig med den ennå!
– **Blir det svært manusbasert, det nattbordet ditt?**

– Nå har det nettopp vært manushøytid, for å få unna høstens utgivelser. Men jeg prøver jo å orientere meg mot verden forøvrig også.

– **Hvem gir deg tips?**

– Jeg er med i en lesering, som jeg egentlig ikke har tid til. Der går det mye i Knausgård akkurat nå.

– **Forlagssjef i lesering! Er det ikke litt som å være kirurg på førstehjelpskurs? Vanskelig å motivere seg, om enn aldri så riktig?**

– Nei, jeg har godt av dette. En annen jeg har på nattbordet, er «Morgen i Jenin» av Susan Abulhoda. Den har jeg hørt er veldig god – en slags palestinsk «Drage-loperen».

– **De sier så. Noen bok som har gjort nok inntrykk til at du kan gi den skylden for at du jobber med bøker nå?**

– Jeg har lovt meg selv ikke å synes det er flaut å si dette. Jeg må omformulere det litt, det var ikke boken som gjorde dypest inntrykk, men som førte til at jeg siden alltid har hatt med meg en bok hvor enn jeg er...

– **«Hulebjørnens klan»?**

– Det kunne kanskje vært det! Jeg har ikke lest den. Men det var «Hollywoodfruer» av Jackie Collins. Jeg hadde ikke engang sett en såpeopera på den tiden. Men persongalleriet og de sinnsyke cliffhangerne var akkurat passe for en romantisk pike på midten av åttitallet.

– **Å gi seg hen til noe er ikke nødvendigvis noe å skamme seg over.**

– Det kunne vært godt å lese den en gang til og se hva jeg synes nå. Jeg leser også en dansk bok, «Den som blunker er redd for døden» av Knud Romer. Kjenner du til den?

– **Nei, fortell!**

– Romer er en reklameguru i Danmark som opplevde det klas-siske med å ha alt, men likevel være deprimeret. Han hadde en rolle i Triers «Idiotene», og ga opp alt for å skrive denne boken om moren og bestemoren sin.

For dem som mangler nettverket, de sosiale ferdighetene og den ureflekterte strategiske evnen en privilegert bakgrunn gjerne gir, kan utdanning like gjerne skape skuffelse som sosialmedisinsk trygghet

■ E-post: etterbors@dn.no Kontaktpersoner: Trygve Aas Olsen trygve.aas.olsen@dn.no og Espen Hauglid espen.hauglid@dn.no

■ DN betinger seg retten til å lagre og utgi alt stoff i elektronisk form, også gjennom samarbeidspartnere, og til å forkorte innlegg.

■ Bidrag som ikke er bestilt, honoreres ikke. **Hovedinnlegg/kronikk:** Maks 4000 tegn (cirka 700 ord). **Underinnlegg/replikke:** Maks 1000 tegn (cirka 200 ord).

DagensNæringsliv Sentralbord 22 00 10 00

Kundeservice 815 11 815

Annonse 22 00 10 75

Dagens Næringsliv
Christian Krohgs gate 16,
Postboks 1182 Sentrum,
0107 Oslo

REDAKSJONEN etter kl. 16.30

Desken: 22 00 13 30

Etter Børs: 22 00 13 55

Feature: 22 00 13 51

Finans: 22 00 13 64

Foto: 22 00 13 07

Livsstil: 22 00 13 73

Nyhetsjef: 24 10 14 30

Næringsliv/IT: 22 00 13 64

Politikk/økonomi: 22 00 13 93

Utenriks: 22 00 13 65

REDAKSJONER UTENFOR OSLO

Kristiansand: 38 07 13 00

Stavanger: 51 85 81 11/13

Trondheim: 73 80 89 20

Tromsø: 77 66 56 65

REDAKSJONER I UTENLANDS

Brussel: +32 47 3510 842

Bangkok: +66 7622 5970

TELEFAKS OSLO

Abonnement: 22 00 10 60

Administrasjonen: 22 00 10 10

Annonse: 22 00 10 70

Løssalg: 22 00 10 30

Redaksjonen: 22 00 11 10

TELEFAKS UTENLANDS

Bangkok: +66 762 34580

TELEFAKS UTENFOR OSLO

Bergen: 55 31 65 92

Kristiansand: 38 07 08 30

Stavanger: 51 85 81 10

Trondheim: 73 80 89 02

Tromsø: 77 66 56 78

E-POST

annonser@dn.no

kundeservice@dn.no

redaksjonen@dn.no

www.dnavis.no